

Rīgas Stradiņa universitāte

Psiholoģijas laboratorija

Testu un aptauju reģistrs

1. Instrumenta nosaukums latviešu valodā, autora vārds uzvārds, adaptācijas vai izveides gads:
Trīs faktoru ēšanas aptauja (R18V2), adaptējusi Rita Rasmāne, 2022

2. Instrumenta nosaukums oriģinālvalodā (adaptētajam instrumentam), autora vārds uzvārds, izveides gads:

Three-Factor Eating Questionnaire-R18V2 (TFEQ -R18V2), Cappelleri et al., 2009

3. Instrumenta vispārīgs raksturojums (ko mēra, cik un kādas skalas un jautājumi, atbilžu sniegšanas forma, atslēga jeb atbilžu interpretācija u.c.):

Trīs faktoru ēšanas aptauja R18V2 ir izmantojama visā populācijā gan starp indivīdiem ar palielinātu ķermeņa masu, gan starp indivīdiem ar normālu ķermeņa masu. Aptauja tika izveidota, lai labāk spētu saprast un novērtēt cilvēku ēšanas uzvedību. Aptauju var izmantot zinātniskajā pētniecībā, medicīnā un psiholoģijā (*Cappelleri et al., 2009*).

TFEQ - R18V2 ir identificētas dažādas ēšanas uzvedības. Šī aptauja sevī ietver tādas konstrukcijas kā “kognitīvā atturēšanās”, “nekontrolēta ēšana” un “emocionāla ēšana”, kas ir balstītas psihosomatiskajā, ārējās ietekmes un kognitīvās ierobežošanas teorijās (*Cappelleri et al., 2009*). Šo aptauju ir paredzēts izmantot pieaugušo izlasē.

Aptauja palīdz novērtēt to, cik izteikti indivīdam piemīt katrs no aptaujas konceptiem, taču tā neveic diagnostiku. Tā palīdz cilvēkiem novērtēt, cik izteikti tiem piemīt ēdiena uzņemšanas apzināta kontrole, cik ļoti cilvēki pakļaujas ārējiem apstākļiem, uzsākot nekontrolētu ēšanu, un to, cik ļoti indivīdi ir pakļauti negatīvu emocionālo garastāvokļu ietekmei uz emocionālās ēšanas uzvedību. TFEQ -R18V2 ir ieteicams izmantot pieaugušo populācijā, neatkarīgi no ķermeņa masas indeksa

Trīs faktoru ēšanas aptauja sastāv no 18 apgalvojumiem, kas nosaka kognitīvas atturēšanās, nekontrolētas ēšanas un emocionālās ēšanas intensitātes esamību. TFEQ - R18V2 aptauja ietver trīs skalas. Aptaujas skalas novērtē šādas iezīmes:

- Nekontrolētas ēšanas skala novērtē kontroles zaudēšanu pār ēšanu, izjūtot bada vai izsalkuma signālus, kas pakļauti ārējiem stimuliem;
- Emocionālās ēšanas skala novērtē aktīvu ēšanas uzvedību, saskaroties ar negatīvām garastāvokļa izmaiņām;
- Kognitīvās atturēšanās skala novērtē apzināti ierobežotu ēšanas uzņemšanu, lai uzturētu vai ietekmētu ķermeņa formu vai masu (*Cappelleri et al., 2009*).

Uz apgalvojumiem, sākot no 1 līdz 16, piedāvātie atbilžu varianti ir: patiesi, vairāk patiesi, vairāk nepatiesi un nepatiesi. Taču uz 17 apgalvojumu piedāvātie atbilžu varianti ir: nekad, reti, dažreiz un vismaz reizi nedēļā, bet 18 apgalvojumā, tikai ēdienreizēs, dažreiz starp ēdienreizēm, bieži starp ēdienreizēm un gandrīz vienmēr. Atbilžu novērtēšanai šajā aptaujā tiek izmantota 4 punktu Likerta skala no 1 līdz 4. Ar tās palīdzību respondenti var izvērtēt, cik lielā mēra piekrīt apgalvojumam, vai izvēlas savai realitātei atbilstošāko variantu.

4. Informācija par instrumenta lietošanas noteikumiem:

Latviskotā versija ir Psiholoģijas laboratorijas rīcībā, taču mūsu rīcībā nav informācijas par instrumenta izmantošanas nosacījumiem. Tādēļ lūdzam Jūs vērsties pie oriģināla autora ar lūgumu izmantot latviski adaptēto instrumentu sava darba vajadzībām. Rakstiski saņemtā atļauja ir jāiesūta Psiholoģijas laboratorijas testu un aptauju reģistra atbildīgajai kontaktpersonai (skat. reģistra web). Pēc tam, balstoties uz no oriģināla autora saņemto informāciju un Jūsu iesniegumu, izsniegsim Jums instrumentu.

Lūdzam salīdzināt izsniegto aptauju ar oriģināla aptauju, jo anketa iegūta no adaptācijas autores darba, un, iespējams, konkrētajai aptaujai pētījuma anketā pievienoti vēl citi instrumenti un/vai jautājumi, vai arī veikti citi iespējami pārveidojumi, tāpat iespējama pantu (jautājumu) skaita nesakritība vai neatbilstība, vai jebkuras citas izmaiņas.

5. Pamatinformācija par adaptētā vai izveidotā instrumenta psihometriskajiem rādītājiem (piem. Kronbaha alfas koeficients) un/vai izlases raksturojums:

Adaptācijas pētījumā piedalījās pieejamā izlase, kas sastāv no 202 respondentiem vecumā no 18 līdz 62 gadiem. Aptauju aizpildīja 84% sievietes un 16% vīrieši. Respondenti ar nepietiekamu ķermeņa masu -3,5 %, ar normālu ķermeņa masu- 59,9 %, ar lieko svaru- 26,2 % un ar aptaukošanos 10,4 %.

Arī Trīs faktoru ēšanas aptaujas R18V2 adaptācijas pamatpētījumā tika noskaidrots, ka adaptētās versijas psihometriskie dati jeb rādītāji ir augsti un atbilst zinātnē vispārpieņemtajām normām. Tika pārbaudīti katras skalas pantu reakcijas un diskriminācijas indeksi. Visi no pantiem iekļāvās reakcijas indeksa augšējās un apakšējās robežas normās, kas pie Likerta 4 punktu skalas ir no 1,6 līdz 3,4. Tāpat tika konstatēts, ka aptaujas iekšējie saskaņotības rādītāji ir derīgi un ir gandrīz tādi paši kā oriģinālaptaujai, proti, nekontrolētas ēšanas skalas Kronbaha alfa ir $\alpha = 0,83$, kognitīvās atturēšanās skalai $\alpha = 0,78$ un emocionālās ēšanas skalai $\alpha = 0,92$.

CFI rādītājs adaptētajai aptaujai ir 0,990, kas nozīmē un norāda uz atbilstību standartiem un to, ka aptaujas faktori un panti, kas to mēra nav haotiski izsvaidīti, bet koncentrējas ap mērāmajām skalām.

Informācija sagatavota RSU Psiholoģijas laboratorijā.

Ja Jums rodas jautājumi par šo aprakstu, interesē RSU adaptētie vai izveidotie instrumenti, to pieejamība, izmantošanas iespējas, kā arī rodas jebkuri jautājumi saistībā ar testu un aptauju reģistru, sazinieties ar Psiholoģijas laboratorijas testu un aptauju reģistra atbildīgo kontaktpersonu. Kontaktinformāciju meklējiet reģistra mājas lapā: <https://www.rsu.lv/psihologijas-laboratorija/testu-aptauju-registrs>